

ישך". מכאן, שכל דבר ודבר הרי הוא בכלל האיסור של ריבית.

שאלנו לעיל, מנין שגם על המלוה נאמר איסור נוסף של נשך באוכל, ואיסור נוסף של תרבות בכסף כאשר מצינו אצל הלווה? והוצרכנו ללמוד אותו מגזירה שוה.

ורבינא אמר: לאיסורי המלוה, לא נשך באוכל, ולא ריבית בכסף צריכי קרא! אין צורך לו בריבוי מיוחד, היות והכל נשמע מן הפסוק.

כי אמנם אילו היתה התורה כותבת את שני חלקי הפסוק בצורה אחת, כך: "את כספך לא תתן לו בנשך. ואכלך לא תתן במרבית". היה מדויק מן הכתוב בדקאמרת [כאשר היית סבור], כי "נשך" אמור על כסף דוקא, ואילו "מרבית" אמור על אוכל דוקא. ואם כן, באמת אין לנו מקור לאיסור נשך באוכל ומרבית בכסף.

אך השתא, דכתיב "את כספך לא תתן לו בנשך ובמרבית לא תתן אכלך" — מאחר ושינתה התורה וכתבה את המילים "נשך ומרבית" בין "את כספך לא תתן", לבין "לא תתן אכלך",

קרי ביה הכי, עליך לדרוש את המקרא לשני

ועדיין אין לי מקור לאיסור נשך אוכל וריבית כסף אלא כלפי האיסור של הלוח, שהרי בו נאמר הפסוק של "נשך כסף, נשך אוכל", כפי שדרשנו כעת.

אבל לגבי האיסור האמור על המלוה, בו מצאנו רק איסור נשך בכסף, וריבית באוכל, מנין שיהיה בו גם איסור נשך באוכל, וגם איסור ריבית בכסף?

נאמר נשך בלוח, "לא תשיך לאחיך נשך", ונאמר נשך במלוה "את כספך לא תתן לו בנשך".

ולומדים אנו בגזירה שוה: מה, כמו "נשך" האמור בלוח, לא חלקת בו בין בכסף בין באוכל, בין בנשך בין ברבית. לעולם עובר על שני הלאווין, כפי שדרשנו לעיל.

אף "נשך" האמור במלוה, לא תחלוק באיסוריו. אלא לעולם הוא אסור, בין בכסף בין באוכל, בין בנשך בין ברבית.

וממשיך התנא: עד כאן למדנו מקור לאיסור ריבית רק בהלוואת כסף ופירות, מנין לרבות כל דבר [כל מינים שבעולם] שהלוואתן בריבית אסורה⁽⁵⁾?

תלמוד לומר: [שם] "נשך כל דבר אשר

הלוואת קרקע אסורה [וכן כתב הר"ן שמדרבנן אסור משום שלא גרע מריבית דברים]. ומבואר בתוספות כאן ובכתובות דף מו עמוד א' כי אם ההלוואה היתה בקרקע והפרעון במטלטלין, או הפוך ההלוואה היתה מטלטלין והפרעון קרקע, אזי אסור מן התורה. עוד מיעטו התוס' מכלל ופרט וכלל ריבית שערכה פחות משהו פרוטה. ולענין עבדים

לאוין, אורחא דקרא לכתוב לשון משונה, שהוא נאה יותר".

5. והגם כי נתרבה כל דבר באיסור ריבית, שיטת התוספות כאן ועוד ראשונים כי הלוואת קרקע נתמעטה מאיסור ריבית בכלל ופרט וכלל. וכגון המלוה חמש נטיעות עבור שיתן לו עשר נטיעות, מותר מן התורה. ומשמע כי מדרבנן גם